

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова
Інститут математики, економіки і механіки
Кафедра світового господарства і міжнародних економічних відносин

Дипломна робота

бакалавр

**на тему: Вплив іноземних інвестицій на економічне зростання в умовах
глобалізації**

«The impact of foreign investment on economic growth in the context of globalization»

Виконав: студент денної форми навчання
напряму підготовки 6.030203 «Міжнародні економічні відносини»

Дідур Максим Анатолійович

Керівник – к.е.н., доц. Ніколаєв Ю. О. _____

(підпис)

Рецензент – к.е.н. доц. Сідлецька О. С.

Рекомендовано до захисту:

Захищено на засіданні ЕК № _____

Протокол засідання кафедри

протокол № _____ від «___» _____ р.

№ 9 від «31» травня 2017 р.

Оцінка _____

(за національною шкалою, шкалою ECTS, бал)

Завідувач кафедри

Голова ЕК

_____ проф. Якубовський С.О.

_____ проф. Степанов В.М.

Одеса - 2017 рік

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ.....	3
ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ІНОЗЕМНІ ІНВЕСТИЦІЇ В СИСТЕМІ МІЖНАРОДНОГО РУХУ КАПІТАЛУ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ЕКОНОМІЧНЕ ЗРОСТАННЯ.....	10
1.1. Іноземні інвестиції як форма міжнародного руху капіталу.....	10
1.2. Інституційна структура та фактори, що впливають на процес іноземного інвестування.....	18
1.3. Вплив іноземних інвестицій на економічне зростання.....	26
РОЗДІЛ 2. ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ ТА ІНОЗЕМНІ ІНВЕСТИЦІЇ	30
2.1. Динаміка та структура світового ринку інформаційних технологій.....	30
2.2. Прямі іноземні інвестиції як фактор конвергенції доходів.....	36
2.3.Верифікація прямих іноземних інвестицій в кризовий та посткризовий період розвитку економіки України	45
РОЗДІЛ 3. ДОСЛІДЖЕННЯ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ МІЖ ПРЯМИМИ ІНОЗЕМНИМИ ІНВЕСТИЦІЯМИ, ЕКОНОМІЧНОЮ СВОБОДОЮ І ЕКОНОМІЧНИМ ЗРОСТАННЯМ.....	49
3.1. Дослідники індексу економічної свободи.....	53
3.2. Дані та описова статистика.....	56
3.3. ППІ та економічна свобода: емпіричне дослідження.....	59
ВИСНОВКИ.....	66
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	71
ДОДАТКИ.....	75

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

- ADR - Американська депозитарна розписка;
- BUS_F - Свобода ведення бізнесу;
- COR_F - Свобода від корупції;
- DIF - приставка , використовується для позначення перших одиниць;
- F/N_f - Фінансова Свобода;
- FDI - Прямі Іноземні інвестиції;
- FI_F - Фіскальна свобода;
- GDR - глобальна Депозитна розписка;
- GMM - Узагальнений метод моментів;
- GOV_SP - Рівень державних витрат;
- LAB_F Вільний ринок праці;
- MON_F - Монетарна свобода;
- NV_F - Свобода інвестицій;
- PR - Захищеність прав власності;
- TR_F - Свобода зовнішньої торгівлі;
- АСЕАН - Асоціація країн Південно -Східної Азії;
- БВСА - країни Близького Сходу та Північної Африки;
- ВВП - Валовий внутрішній продукт;
- ІКТ - Інформаційно - комунікаційні технології;
- ІТ - інформаційні технології;
- МВФ - Міжнародний валютний фонд;
- МРІП - Міське рекламно -інформаційне підприємство;
- НАФТА - Північноамериканська угода про вільну торгівлю між Канадою , США і Мексикою;
- НДДКР - Науково- дослідні та дослідно - конструкторські роботиНТП - науково -технічний прогрес;

НТР - науково-технічна революція;

ОЕСР - Організація економічного співробітництва та розвитку;

ПІ - прямі іноземні інвестиції;

ПСА - Країни Південно - Східної Азії ;

СНР - регіональна міжнародна організація Співдружність Незалежних Держав;

ТНБ - Транснаціональні банки;

ТНК - Транснаціональні корпорації;

ЦСЄ - Центральна та Східна Європа;

ЮНКТАД - Конференція ООН з торгівлі та розвитку.

ВСТУП

Проблема економічного зростання є ключовою для економіки будь-якої країни. У сучасних умовах вона набуває нові контури. Найважливішим завданням і пріоритетом сучасної економіки стає ефективність і раціональність функціонування капіталу. На перший план виходить проблема якості економічного зростання, причому вона актуальна не тільки для конкретної країни, але і для різних груп країн, а також для світової економіки в цілому. У сучасних умовах якість економічного зростання визначає необхідність збільшення темпів економічного зростання і вибір пріоритетних напрямів економічного розвитку. Сучасні вимоги до якості економічного зростання - це його інноваційний, соціально-орієнтований та екологічний характер. Сьогодні, в епоху глобалізації, криз і виснаження природних ресурсів, основним питанням для економічної теорії і практики стає не механічне збільшення економічного зростання як екстенсивним, так і інтенсивним шляхом, а проблема якості економічного зростання і його доцільності. У зв'язку з цим з'являються нові вимоги до факторів економічного зростання, його джерелам. Найважливішим фактором економічного зростання, як окремої країни, так і світової економіки в цілому, є іноземні інвестиції як форма міжнародного руху капіталу. Даний чинник став основою транснаціоналізації світової економіки, яка функціонує на нових якісних і кількісних критеріях економічного зростання. Іноземні інвестиції дають можливість країнам, з одного боку використовувати якість економічного потенціалу інших країн, а з іншого - розвивати національну економіку за допомогою зарубіжних ринків. Тому ефективність розвитку та позиціонування будь-якої країни в сучасній світовій економіці залежить від ефективної і раціональної політики при потягу іноземних інвестицій та просування власних інвестицій за кордон.

У зв'язку з цим наукове осмислення зазначеної проблематики визнається актуальним для вирішення проблем інвестиційної депресії економіки в контексті активного включення країн в світогосподарські зв'язки.

Міжнародні аспекти економічних відносин з давніх пір привертають до себе увагу вчених і практиків. В цілому, теоретичні проблеми міжнародного руху капіталу вперше отримали розробку в рамках класичної політичної економії у працях Дж. Ст. Мілля, а також Дж. Кейрнса і Ч.-Ф. Бестейбла. На даній теоретичній і методологічній базі з'явилася і розвивається досі теорія міжнародного руху капіталу в рамках неокласичної економічної теорії (Е. Ф. Хекшер, Б. Олін, К. Іверсен, Р. Нурксе, В. Корден, С. Хірш). У рамках кейнсіанського напрямку в економічній теорії було проведено дослідження проблеми міжнародного руху капіталу (інвестицій) у взаємозв'язку з економічним зростанням на макрорівні (Ф.Махлуп, Р. Харрод, Е. Домар). Безпосереднє початок вивченню міжнародного руху капіталу як самостійного економічного явища в рамках міжнародних відносин було покладено теоретиками імперіалізму - В. І. Леніним, Дж, А. Гобсоном, Г. Шульце-Геверніца, Г, Стеф феном, Р. Ліфманом, Я. Ріссера, М. І. Туган-Барановським, К. Каутським, Р. Гільфердінг, Р. Люксембург та ін - які, зокрема, використовували в аналізі інституційний та історико-політичний метод дослідження. Однак слід зазначити, що в роботах перерахованих вище авторів питання про форми міжнародного руху капіталу, відповідно, і специфіка економічного змісту іноземних інвестицій як однієї з форм, з різних причин практично не розглядалося.

Теоретичне і практичне дослідження іноземних інвестицій стало розвиватися в другій половині ХХ століття, основою аналізу стали приватні прямі іноземні інвестиції як функція транснаціональних корпорацій (ТНК). Різним аспектам інституційного аналізу причин і наслідків іноземного інвестування з позиції ТНК, економік країн-експортерів та країн-імпортерів інвестицій, а також світової економіки в цілому присвячені монографії та статті

П. Баклі, М. Бломстрома, Р. Вернона, Дж. Даннінга, Р. Кейвза, М. Кесона, Ю. Кімури, Ч. Кіндлбергер, К. Кодзіма, Р. Лакруа, Дж. Мак-Мануса, С. Маги, Р. Нарула, Ф. Никербокера, Т. Озави, М. Портера, Р. Роуторна, А. Ругмана, П. Фішера, С. Хаймера, І. Хорстман, С. Чена.

Висока актуальність і недостатня розробленість проблеми зумовили вибір теми дослідження, його мету і завдання. Мета дослідження полягає в тому, щоб на основі аналізу існуючих теоретичних і методологічних уявлень, практичних даних і досвіду державного регулювання здійснити дослідження економічної сутності іноземних інвестицій як глобального економічного явища, яке дозволило б розкрити роль і значення іноземних інвестицій у забезпеченні економічного зростання країн в сучасній світовій економіці.

Для досягнення зазначеної мети були поставлені для вирішення наступні завдання:

- розглянути існуючі точки зору в економічній і юридичній літературі щодо категорії "інвестиції" та представити уявлення сутності інвестицій, яке найбільш повно відображало б особливості змісту даного економічного явища, як форми руху капіталу;

- на зазначеній основі виявити і розкрити особливості іноземних інвестицій як чинника економічного зростання в сучасній світовій економіці;

- проаналізувати фактори, що впливають на процес іноземного інвестування в системі міжнародного руху капіталу;

- представити і розглянути інституційну структуру іноземного інвестування, що дозволить визначити особливості та характерні риси суб'єктів (інвесторів), видів і форм іноземних інвестицій;

- на основі сучасних тенденцій розглянути характер і форми впливу іноземних інвестицій на економічне зростання різних груп країн у світовій економіці та обґрунтувати необхідність ефективного та раціонального участі української економіки в світовому інвестиційному процесі;

- на основі міжнародної, зарубіжної та української практики виявити особливості сучасної системи державного регулювання та інвестиційної політики країн щодо іноземних інвестицій з метою забезпечення економічного зростання і сформулювати рекомендації щодо створення та реалізації зазначених механізмів в Україні.

Об'єктом дослідження виступають іноземні інвестиції як форма міжнародного руху капіталу.

Предметом дослідження є вплив іноземного інвестування на економічний розвиток країн в умовах глобалізації світової економіки.

Методологічну і теоретичну основи дослідження становлять фундаментальні концептуальні розробки, представлені в класичних і сучасних працях зарубіжних і вітчизняних вчених, що реалізують політико-економічний і інституційний підходи до аналізу економічної сутності іноземних інвестицій як чинника економічного зростання країн у системі міжнародного руху капіталу в сучасній світовій економіці. У процесі дослідження використовувалися загальнонаукові методи діалектичного, системного, структурного, конкретно-історичного, економіко-географічного, економіко-статистичного, порівняльного аналізу.

Інформаційна база дослідження представлена змістом монографій, наукових статей, інших публікацій зарубіжних і російських економістів і правознавців. Значний інформаційний матеріал отриманий зі звітів міжнародних і зарубіжних організацій (ЮНКТАД, МВФ та ін), результатів економіко-соціологічних досліджень, офіційних статистичних даних. Проаналізовано і використана значна міжнародна, зарубіжна і вітчизняна нормативно-правова база з теми дослідження.

У роботі проведено системний науковий розгляд іноземних інвестицій як чинника економічного зростання в умовах глобалізації сучасної світової економіки.

Дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку

використаної літератури та додатків.

У вступі обґрунтовано актуальність обраної теми, її практичне значення, охарактеризований стан проблеми і мета дипломної роботи, визначені об'єкт, предмет, методи й інформаційна база дослідження.

У першому розділі «Іноземні інвестиції в системі міжнародного руху капіталу та їх вплив на економічне зростання» наводиться характеристика іноземних інвестицій як форми міжнародного руху капіталу та їх впливу на економічне зростання.

У другому розділі «Тенденції розвитку світової економіки та іноземні інвестиції» досліджуються особливості прямих іноземних інвестицій як фактору конвергенції доходів та їх верифікація в кризовий та посткризовий періоди розвитку економіки на прикладі України.

У третьому розділі «Прямі іноземні інвестиції, економічна свобода та зростання» розглянуто дослідників індексу Економічної свободи та зроблено імперичне дослідження.

У висновку узагальнені результати дослідження, що мають теоретичне і практичне значення.

ВИСНОВКИ

В результаті дослідження були сформульовані такі основні висновки і пропозиції:

- іноземні інвестиції - це форма прояву транснаціонального капіталу у світовій економіці, який підпорядковується своїм законам функціонування. Іноземні інвестиції проявляються в діалектичній єдності інтересів глобальних господарюючих суб'єктів (ТНК і ТНБ), з одного боку, та інтересів держав, з іншого боку. У середині зазначених груп суб'єктів світової економіки відбувається своя конкурентна боротьба, інструментом якої є іноземні інвестиції. Обсяг, напрямок, якість і структура іноземних інвестицій визначаються факторами, що складаються на основі вказаної взаємодії;

- характерними рисами й особливостями іноземних інвестицій як глобального економічного явища є наступні. З одного боку, іноземні інвестиції є показником міжнародної діяльності фірми, що розширює свої операції за національні межі і використовує їх як засіб забезпечення більш високого рівня прибутку. З іншого боку, іноземні інвестиції є критерієм успішного економічного розвитку конкретної держави. Це не тільки джерело економічного зростання, а засіб ефективного входження країн у міжнародний поділ праці і позиціонування у світовій економіці;

- інвестиції є матеріальною основою функціонування продуктивного капіталу в процесі відтворення, яка проявляється в організації, управлінні та раціональному з'єднанні факторів виробництва з метою утворення соціально-економічного ефекту. Особливість інвестицій як чинника економічного зростання полягає в тому, що це інструмент самовозрастання капіталу, тому через нього діють, реалізуються всі інші фактори економічного зростання;

- сучасна інституціональна структура іноземного інвестування в простому вигляді формулюється таким чином. Основними суб'єктами іноземного інвестування є ТНК і ТНБ (прямі і портфельні іноземні інвестиції)

та інвестиційні фонди (портфельні іноземні інвестиції). Прямі та портфельні іноземні інвестиції призводять до створення нової інтернаціональної вартості за допомогою різних форм іноземних інвестицій. Для цього використовуються інструменти інвестування - цінні папери-титули власності (акції і депозитарні розписки). За допомогою фондового ринку відбувається процес створення нових корпорацій або виробничо-технологічних частин існуючих ТНК, злиття та поглинання вже існуючих ТНК (прямі іноземні інвестиції), процес зрощування і спільного функціонування, переплетення і трансформації підприємницького та позичкового капіталу (інвестицій і кредиту) (функціонування "фінансового капіталу", залучення кредитних ресурсів ТНБ у відтворювальний процес, посередництво в процесі іноземного портфельного інвестування інвестиційних банків, біржових і позабіржових фондових систем); а також залучення вільних грошових ресурсів домогосподарств у транснаціональний відтворювальний процес (портфельні іноземні інвестиції) за допомогою інвестиційних фондів;

- прямі іноземні інвестиції (ПІІ) є носієм якості економічного зростання у світовій економіці. Вони несуть у собі конкурентоспроможність як якісний стан (і засіб, і стимул), як для економік країн-донорів, так і для економік країн-реципієнтів інвестицій, як на рівні господарюючих суб'єктів, так і на рівні держави і фізичних осіб. На основі порівняльного дослідження по групах країн визначена оптимальна точка для економіки країни в обсягах залучення ПІІ (15-20% від загального обсягу інвестицій в основний капітал і 20% ВВП), коли починає діяти синергетичний ефект, що запускає певні якісні механізми економічного розвитку: відбувається диверсифікація ПІІ за сферами і галузями економіки, що сприяє якісній модернізації структури економіки країни; виникає позитивний ефект конкуренції і насичення внутрішнього ринку, що піднімає якість вітчизняних операторів і приводить до стабілізації ринкових цін; виникає ефект від імпорту технологій, що приводить до модернізації експортоорієнтованих галузей економіки, тобто в сучасній світовій економіці

галузей, де країна має конкурентні переваги; відбувається якісне і кількісне розвиток інституційного середовища, основу якого складає поліпшення якості інфраструктури та державного управління;

- на основі дослідження сучасних тенденцій (1990-і рр.. - 2015 р.) у розподілі потоків прямих іноземних інвестицій (ПІІ) по групах країн і впливі ПІІ на їх економічний розвиток виявлено сучасні тенденції в процесі впливу іноземних інвестицій на кількісні та якісні характеристики економічного зростання країн у світовій економіці. Показано, що темпи і якість економічного зростання розвинених країн визначаються ступенем їх залучення у світовий відтворювальний процес, механізмом розвитку якого є ПІІ. ПІІ перетворилися на внутрішній чинник економічного зростання розвинених країн, що формує їх "другу економіку", ставши на початку ХХІ необхідною умовою їх успішного економічного розвитку. Виявлено, що чим більше ступінь інтегрованості країни в світовий інвестиційний процес і індекс транснаціональності її ТНК, тим вище і стабільніше темпи її економічного зростання (США, Великобританія, малі країни Західної Європи). Показано, що економічне зростання країн з крупно зростаючими ринками (Китай, Індія, Індонезія, Мексика, Бразилія), нових індустриальних країн та країн з перехідною економікою (Центральна та Східна Європа) в 1990-і рр.. був обумовлений великими притоками ПІІ при високому рівні національного інвестування. Ці країни обрали ПІІ основним джерелом якості свого економічного зростання й інструментом ефективного входження і позиціонування у світовій економіці;

- інвестиційна політика України щодо іноземних інвестицій повинна включати в себе три основних елементи: концепція використання іноземних інвестицій для економічного розвитку країни; механізм і форми реалізації даної політики на державному (федеральному і регіональному) та муніципальному рівні, створення сприятливого інвестиційного клімату. Основним механізмом реалізації подібної політики має стати широкий комплекс стимулів щодо іноземних інвестицій. Інвестиційною політикою щодо іноземних інвестицій має

стати використання іноземних інвестицій для інноваційного зростання, розвитку регіонів та покращення екологічного середовища. Заходи стимулюючого характеру повинні надаватися саме щодо таких іноземних інвестицій;

- необхідно внести такі зміни в термінології іноземних інвестицій, форм прямих іноземних інвестицій, режиму функціонування іноземних інвестицій, існуючі в українському законодавстві про іноземні інвестиції. Під терміном "іноземні інвестиції" слід розуміти вкладення в статутний капітал (прямі іноземні інвестиції згідно з існуючим законом, виключивши лізинг) і договірні форми інвестицій (концесійні договори, угоди про розподіл продукції, угоди про розділ прибутку, консорціум). У теж час пропонується прирівняти до статусу іноземних інвестицій (але не визначати як форми), а, отже, включити дані положення в закон, договірні форми підприємницької діяльності (договори про довірче управління підприємством, договори франчайзингу, ліцензійні договори, договори підряду на будівництво "під ключ ", договори операційного лізингу) і деякі види позик (кредиту), зазначені в Конвенції про створення Багатостороннього агентства по страхуванню інвестицій (БАГІ), за умови, що зазначені договори будуть оформляти інвестиційні відносини (згідно поняттю, даному в Конвенції). Це дозволить поширити на іноземну сторону зазначених договорів гарантії прав іноземних інвесторів, а також пільги та обмеження, передбачені щодо іноземних інвестицій. Портфельні іноземні інвестиції в цілому слід вивести за рамки регулювання закону про іноземні інвестиції. У теж час слід закріпити безумовний статус іноземних інвестицій (як форму) за капіталовкладеннями іноземних портфельних інвесторів, що переслідують досягнення інвестиційних цілей, тобто отримання доходу не від спекуляцій з цінними паперами, а від господарської діяльності об'єктів вкладення (дивіденди, відсотки). В основному до таких інвесторам відносяться інституційні інвестори;

- відсутність в Україні комплексу стимулів і програм щодо залучення ПІІ робить нашу країну неконкурентоспроможною на ринку залучення ПІІ. ПІІ самі по собі, якщо їм навіть надати національний режим, активно приходити не будуть. Іноземних інвесторів, серед яких останнім часом все більшу частку становлять середні і малі ТНК, потрібно активно зацікавлювати. Причому не тільки чистими економічними пільгами, а й створювати їм комплекс супутніх стимулів, які дозволять прибрати приховані (неформальні) бар'єри. Законодавство у Україні має реалізовувати інвестиційну політику на основі наявного світового досвіду, закріплюючи сучасні механізми економічного розвитку з використанням ПІІ. Для цього потрібно розробити чітку концепцію і програму залучення ПІІ, визначившись з державною стратегією у відношенні з іноземними інвестиціями. Низький приплив ПІІ в Україну, відзначений нами в дослідженні, характеризує несприятливий інвестиційний клімат в країні з відсутністю механізмів розвитку якості економічного зростання, без яких кількісне зростання не дасть суттєвих результатів для підвищення добробуту країни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- 1.Абрамов С. И. Управление инвестициями в основной капитал. — М: Издательство "Экзамен", 2014. — 544 с.
- 2.Авдокушин Е.Ф: Международные экономические отношения:Учеб. пособие.- 4-е изд., перераб. и доп.- М.:ИВЦ «Маркетинг», 2013. - 338 с.
- 3.Астапович А. 3. Международные корпорации США: тенденции и противоречия развития. - М.: Наука, 2014. — 219 с.
- 4.Бард В. С. Финансово-инвестиционный комплекс: теория и практика в условиях реформирования экономики. - М.: Финансы и статистика. - 2013. - 301 с.
- 5.Буглай В. Б. Международные монополии и буржуазная экономическая мысль. - М.: Наука, 2013. — 184 с.
- 6.Бычков А. П. Мировой рынок ценных бумаг: институты, инструменты, инфраструктура. - М.: Диалог- МГУ, 2013. - 164 с.
- 7.Балацкий Е., Павличенко Р. Иностраннные инвестиции и экономический рост: теория и практика исследования: разработка экономической модели// Мировая экономика и международные отношения. - М., 2014. - №1. - С. 52 - 64.
- 8.Бард В.С., Бузулуков С. Н., Дрогобыцкий И. Н., Щепетова С. Е. Инвестиционный потенциал экономики страны. - М.: Изд-во "Экзамен", 2013. - 320 с.
- 9.Вознесенская Н. Н. Иностраннные инвестиции: Украина и мировой опыт (сравнительно-правовой комментарий). - М.: ИНФРА-М, 2014. - 220 с.
- 10.Воронин С. В., Воронин М. С. Совместное предпринимательство и международная инвестиционная деятельность: проблемы, тенденции и перспективы. - СПб.: Изд-во СПбГУ, 2013. - 308 с.
- 11.Данько Т.П., Окрут З.М. Свободные экономические зоны в мировом хозяйстве. - М.: ИНФРА-М. - 2013. - 168 с.
- 12.Зименков Р. И, Международная инвестиционная деятельность США:

влияние американских инвестиций на экономику иностранных государств// США-Канада: экономика, политика, культура. - М., 2013. - №2. - с. 3-17.

13. Загашвили И., Шишков А. Мировая торговля и международные инвестиции// Мировая экономика и международные отношения. - М., 2013. - №8. - С. 17 - 24.

14. Иванченко В. Инвестиции экономического роста (новая концепция)// Экономист. - №11.- М., 2013. - С. 53 - 60.

15. Игониная Л. Л. Международный рынок инвестиций // Финансы. - М., 2013. - № 9. - С. 75-77.

16. Иноземцев В. Л. Парадоксы постиндустриальной экономики (инвестиции, производительность и хозяйственный рост в 90-е годы) // Мировая экономика и международные отношения. - М., 2012. - №3. - С. 3 - 11.

17. Кизилова Н.М. Теоретические основы исследования иностранных инвестиций. - М: Юристъ, 2013. - 299 с.

18. Кочетов Э.Г. Глобалистика: Теория, методология, практика: Учебник для вузов. - М.: Издательство НОРМА, 2013. - 576 с.

19. Кирин А.В., Бакатин Д.В., Хорошилова А.В. Регулирование иностранных инвестиций в экономически развитых странах, М.: Изд-во МГУ, 2014.- 72 с.

20. Лебедев В. М. Привлечение иностранных инвестиций: фактология, проблемы, подходы к решению. - М., 2014. - С. 69 - 78.

21. Рыжов И. В., Сахончик Е.Д. Некоторые аспекты проблемы привлечения иностранных инвестиций // Финансы и кредит. - М., 2013. - № 23. - С. 12 - 88..

22. Смирнов Т.В. Прямые иностранные инвестиции в системе факторов экономического роста. —М.: Макс Пресс, 2014. - 562 с.

23. Халевинская Е.Д. Мировая экономика и международные экономические отношения: Учебник. -М.: Экономистъ, 2012. - 654 с.

24. Aitken B. J., Hanson G. H., Harrison A. E. Spillovers, foreign investment and

export behavior // *J. Intern. Economics.* - 2016. - Vol. 43. - P. 103-132.

25. Aitken, Brian J. and Ann E. Harrison // Do Domestic Firms Benefit from Direct Foreign Investment? Evidence from Venezuela. *American Economic Review.* - 2015. - Vol. 89. - P. 605-618.

26. Aleksynska, M., J. Gaisford and W. Kerr. Foreign Direct Investment and Growth in Transition Economies // Paper presented at Colloquium on Ukraine's Nation Building: Opportunities for Collaboration, University of Saskatchewan. Saskatoon, 2015. - October 17- 18. - 778 p.

27. Azman-Saini, Ahmad Zubaidi Baharumshah, Siong Hook Law // Foreign direct investment, economic freedom and economic growth: international evidence." Faculty of Economics and Management. University Putra Malaysia. -2013. - 888 p.

28. Alfaro, L., A. Chanda, S. Kalemli-Ozcan and S. Sayek. Does Foreign Direct Investment Promote Growth? Exploring the Role of Financial Markets on Linkages // *Journal of Development Economics* 91(2). - 2016. - P.242-56.

29. Blomstrom M Foreign investment and spillovers. London; New York: Routledge, 1989. - 542 p.

30. Barber B. M., Odean T. Trading is hazardous to your wealth: the common stock investment performance of individual investors // *Journal of Finance.* - April 2015. - Vol. LV. №2. - p. 773-806.

31. Barrel R., Holland D. Foreign direct investment and enterprise restructuring in Central Europe // *Economics of Transition.* - 2016. - Vol. 8 (2). - p. 477.

32. Bengoa M, Sanchez-Robles B. Foreign direct investment, economic freedom and growth: new evidence from Latin America. // *European Journal of Political Economy.* - 2016. - P. 29-45.

33. Bevan A., Estrin P. The determinants of FDI in transition economies. - London, 2014 // Discussion Paper № 2638. - 557 p.

34. Blomstrom M., Kokko A. How foreign investment affects host countries // Policy Research Working Paper № 1745. - World Bank, 2015. - 542 p.

35. Balasubramanyam V. N., Salisu M., Sapsford D. Foreign direct investment

and growth in EP and IS countries *Economic* - 2016. - Vol. 106. - P. 92-105.

36. Borensztein E., De Gregorio J., Lee J.-W. How does foreign direct investment affect economic growth // *J. of International Economics*. - 2015. - Vol. 45. - P. 115-135.

37. Borensztein, E. De Gregorio, J. Lee, J.-W. How does foreign direct investment affect economic growth? // *Journal of International Economics*. - 2016. - P. 42 - 76.

38. Kirk C. Heriot, John Theis. *Foreign Direct Investment and Economic Freedom: an Empirical Investigation*. - 2013. - 544 p.

39. Lipsey R. E. *Foreign direct investment and the operations of multinational firms: Concepts, history and data*. - Cambridge, MA: National Bureau of Economic Research. - Working Paper № 1745. - December 2015. - 238 p.

40. Lankes H. P., Venables A. J. Foreign direct investment in economic transition: The changing pattern of investments // *Economics of Transition*. - 2016. - Vol. 4 (2). - P. 331-347.

41. Olga Levina. *FDI, Economic Freedom and Growth. Are they related*. - Budapest, 2011. - 178 p.

42. United Nation Conference on Trading And Development. *World Investment Report 2016* [Электронный ресурс]. - Режим доступа: http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/wir2016_Overview_ru.pdf

ДОДАТКИ

Додаток А

Таблиця А.1

Деякі позитивні та негативні сторони іноземних інвестицій для економік країн

Для обох партнерів		Позитивно для приймаючої країни і негативно для країни-експортера	Негативно для приймаючої країни і позитивно для країни-експортера
позитивно	негативно		
Можливість більш глибокого, ніж при будь-якій іншій формі економічного співробітництва, використання переваг МРП	Суперечливість в основних мотивах діяльності партнерів	Гарантія довгострокового економічного інтересу до результатів роботи з боку партнера з країни з більш розвинутою економікою	Набуття капіталом експортувального партнером статусу інсайдера на ринку приймаючої країни
Можливість реалізації спільних економічних інтересів партнерів	Високий ступінь взаємозалежності беруть участь партнерів	Можливість швидко і ефективно освоїти імпорт з капіталом країни-експортера	Розміщення на території приймаючої країни екологічно шкідливого "проблемного виробництва", в т.ч, технологічно застарілого
Активізація двостороннього обміну технологіями	Недостатня адаптованість внутрієкономічного умов у приймаючих країнах, систем управління економікою до засвоєння іноземних інвестицій	Полегшення доступу до нових технологій та техніки, отримання їх за нижчими цінами, виходу на світові ринки	Небезпека втрати економічної самостійності
Допомога у вивченні та адаптації до іншої економічної системи	Небезпека націоналізації іноземних капіталів та іноземної власності	Більш активна адаптація до ринкових економічних структур і методів господарювання	

Джерело: [41]

Таблиця А.2

**Оцінка переваг при виборі приймаючої країни для іноземних
інвестицій**

Критерії	Оцінка критеріїв (від 1 до 10 балів)	Ступінь важливості (від 1 до 10 балів)	Сума балів
Політична стабільність			
Ставлення уряду до іноземних капіталів			
Репатріація капіталу			
Репатріація прибутків			
Інвестиційна активність			
Тарифна захист			
Обмеження приватної власності			
Правове становище іноземців			
Податкова система			
Стабільність валютного курсу і ВВП			
ВВП на душу населення			
Перспективи економічного зростання			
Темпи інфляції			
Обсяг ринку			
Завантаження виробничих потужностей			
Промислове законодавство			
Система збуту продукції			
Концентрація конкурентів			
Концентрація покупців			
Мікроклімат в ділових колах			
Можливість імпорту необхідних матеріалів			
Вартість робочої сили			
Вартість сировини і палива			
Вартість використання промислової інфраструктури			
ВСЬОГО БАЛІВ			

Джерело: [41]

Додаток Б

Таблиця Б.1

Склад показників, що визначають Індекс економічної свободи

Показники	Компоненти показників
Верховенство закону	Захищеність прав власності, свобода від корупції
Обмежені «розміри» уряду	Фіскальна свобода, рівень державних витрат
Ефективне регулювання	Свобода ведення бізнесу, вільний ринок праці, монетарна свобода
Відкритість ринків	Свобода зовнішньої торгівлі, свобода інвестицій, фінансова свобода

Джерело: [41]

Таблиця Б.3

Країни-лідери за індексами економічної свободи

Країни з максимальними значеннями індекса ІЕЗ	Країни з максимальними значеннями індекса ІМЕС
Гонконг	Гонконг
Сингапур	Сингапур
Австралія	Нова Зеландія
Нова Зеландія	Швейцарія
Швейцарія	Австралія
Канада	Канада
Чілі	Чілі
Ірландія	Великобританія
США	США
Данія	Фінляндія

Джерело: [41]

Таблица Б.4

The results of Fixed Effects Estimation

Dependent Variables: GDP_GROWTH	
Variable	Coefficient
EF_TOTAL	-0.082*** (0.035)
FDI	0.061 (0.059)
INFL	-0.017** (0.006)
Log(LABOR)	-1.266 (0.854)
Log(LIFE_EXP)	0.880 (1.038)
C	9.929** (4.399)
R ² = 0.75 Number of observations 776	

Джерело: розрахунки автора

Таблица Б.5

GMM estimation of dynamic model (3)

Dependent Variables: log(GDP)	
Variable	Coefficient
LogGDP(-1)	0.325*** (0.044)
EF_TOTAL	0.025*** (0.002)
FDI	0.004*** (0.001)
INFL	-0.005*** (0.001)
Log(LABOR)	-0.381 (0.244)
Log(LIFE_EXP)	0.669 (0.623)
Number of observations 465 J-test (p-value) 0.33	

Джерело: розрахунки автора

Таблица Б.6

GMM estimation of model specification with interaction term

Dependent Variables: log(GDP)	
Variable	Coefficient
LogGDP(-1)	0.293*** (0.097)
1	2
EF_TOTAL	0.040*** (0.007)
FDI	0.080* (0.046)
INFL	-0.005*** (0.001)
Log(LABOR)	-0.500 (0.317)
Log(LIFE_EXP)	0.602 (0.907)
EF_TOTAL*FDI	-0.001 (0.001)
Number of observations 463 J-test (p-value) 0.29	

Джерело: розрахунки автора

Таблиця Б.7

**Склад показників, що визначають Індекс світової економічної свободи
(ІМЕС)**

Показники	Компоненти показників
«Розміри» уряду	Державне споживання по відношенню до загального споживання, Трансферти населенню та субсидії у відсотках ВВП, Частка державного сектора в економіці, Граничні ставки основних податків
Правова система і захищеність прав власності	Незалежність судів, Захищеність прав власності, Забезпечення виконання контрактів
Доступність і надійність грошей	Рівень і варіація інфляції, Зростання грошової пропозиції, Можливість відкривати банківські рахунки в іноземній валюті
Свобода зовнішньої торгівлі	Середня ставка митних тарифів та їх диференціація, Наявність нетарифних бар'єрів, Обмеження на операції з капіталом, Обмеження на участь нерезидентів в економіці або на іноземні інвестиції
Регулювання грошового ринку, ринку праці та адміністративні бар'єри для ведення бізнесу	Контроль за процентними ставками, Допуск на ринок іноземних банків, Обмеження на наймання і звільнення працівників, Наявність і рівень законодавчо встановленої мінімальної зарплати, Регулювання цін, Легкість відкриття бізнесу, Легкість ліцензування діяльності, Розміри необхідних додаткових виплат при веденні бізнесу

Джерело: [41]

Таблиця Б.8

Країни-лідери за індексами економічної свободи

Країни з максимальними значеннями ІЕЗ	Країни з максимальними значеннями ІМЕС
Гонконг	Гонконг
Сингапур	Сингапур
Австралія	Нова Зеландія
Нова Зеландія	Швейцарія
Швейцарія	Австралія
Канада	Канада
Чілі	Чілі
Ирландія	Великобританія
США	США
Данія	Фінляндія

Джерело: [41]